

Útmutató rebellis tanároknak – Előszó

2021.12.18.

Emlékszem, ifjúkoromban író szerettem volna lenni, szociográfus. Szerettem volna megírni Moldova György *Az Őrség panasza* című szociográfiájának folytatását. A fikcióhoz nem vonzódtam.

Ezt az ifjúkori vágyat igyekeztem deresedő fejjel megvalósítani, amikor majd ötvenévesen valóban írni kezdtem. Amit írtam, amit írok, hasonlít a szociográfiára, de nem egészen az.

Amikor tizennyolc évesen döntés elé kerültem, hogy mit is tanuljak, két utat láttam magam előtt: az egyik a filozófia felé vezetett volna, a másik pedig a Műegyetemre. Ez utóbbi mellett döntöttem, de ma már látom, hogy a filozófia iránti érdeklődést soha nem vesztettem el. Bizonyos szempontból ez vitt azután oda, hogy a villamosmérnöki diploma mellé történészi diplomát is szereztem.

Tanár nem akartam lenni, egészen addig, amíg gimnáziumi barátom nem beszélt lelkesedve egy tanáráról, aki engem soha nem tanított. Az ő lelkesedése átragadt rám, és így azután a mindenkori főfoglalkozásom mellett gyakran tanítottam, hol szakközépiskolában, hol egyetemen, hol általános iskolában.

A humán és a reál dolgok iránti kettős érdeklődés sodort az Országos Pedagógia Intézetbe, annak Mihály Ottó vezette Iskolakutatási Osztályára 1987-ben. Az iskolarendszerről szerzett alapismereteim abból a három évből származnak, amit ott töltöttem kutatóként. Ebből az időből származik ismeretségem Vekerdy Tamással, akinek előadásait a Waldorf-pedagógiáról annak idején tátott szájjal hallgattam.

1990-ben megházasodtam és feleségemhez költöztem Bécsbe. Azóta

is itt élek. Az első években gyakran jártam haza kommunikációs tréningeket tartani tanároknak, szülőknek. A tréningek vezetésére úgy került sor, hogy még az Országos Pedagógia Intézetben töltött időben megismerkedtem az amerikai pszichológus, Thomas Gordon munkásságával. Ezméi, amelyeket Carl Rogers nézeteire alapozva fejtett ki, nagy hatással voltak rám, és új világot bontakoztattak ki előttem. Egy olyan világot, ahol az ember figyel a másokra.

Az általam tartott tréningeken tűnt fel először, hogy mindaz, ami nekem a kommunikáció kapcsán véremmé vált, másoknak soha nem lesz elfogadható vagy igazán alkalmazható. Egy tréning nem változtathat meg egy embert, csak akkor, ha a változás már valahol a mélyben megindult. Néhány év után abbahagytam a kommunikációs tréningeket, és programozóként dolgoztam Bécsben. A pedagógia iránti érdeklődésem akkor éledt újra, amikor 1999-ben megszületett Misi fiunk.

Világnézetem megváltozását egy könyvre vezetem vissza, amely az angliai Summerhill iskoláról szólt. Bár ismertem Thomas Gordon nézeteit arról, hogy a tanár-diák viszonyban az egyenlőségre kell törekedni, de ezek a nézetek semmik voltak ahhoz képest, amit Summerhillel kapcsolatban olvastam és a valóságban – amennyire tudtam – ellenőriztem. Thomas Gordon soha sem mondta, hogy egy egész iskolát lehet gyerek-tanár önkormányzattal irányítani, hanem csak egyes osztályokról beszélt, Gordon soha nem írta azt, hogy a gyerekeknek meg kell engedni, hogy csak azokra az órákra menjenek be, amelyekről azt gondolják, hogy hasznosak számukra...

Amikor Summerhill igazsága nyilvánvalóvá vált számomra, igyekeztem másokat is meggyőzni erről, és meglepve tapasztaltam, hogy ez egyáltalán nem könnyű dolog. Úgy látszik, Summerhill igazsága nem olyan ragadós, mint egy vírus. Persze azért vannak emberek, akiket hozzám hasonlóan elkap a láz... Summerhill igazsága egy kis embercsoport igazsága – ha akarom, egy marginális csoporté. Nem vigasztal az a tény sem, hogy ez az 1960-as években nem így volt. Nem élünk a 60-

as években.

Mindazonáltal minden változás kis csoportokból indul ki. Ezért írtam hát Summerhillről. Írásaim legnagyobb részét a Taní-tani című alternatív pedagógia lapban jelentek meg. Sajnos a lap nem közismert, és nem is terjesztik jól, ennek ellenére örülök, hogy helyet adott írásaimnak. Ahogy egyre többet írtam, arra gondoltam, hogy legjobbnak ítélt írásaimat közzéteszem egy könyvben.

A kötet bevezető, címadó írása a tradicionális iskolarendszerben dolgozó tanárokhoz szól, őket igyekszik meggyőzni arról, hogy ebben a rendszerben is lehet gyerekcentrikusan tanítani. A további négy tanulmányban a summerhilli iskoláról és annak alapítójáról írtam, különböző aspektusokból. Az első tanulmány összehasonlítja Summerhillt Harry Potter iskolájával, Roxforttal.

A második William Golding, Nobel-díjas író A legyek ura című regénye kapcsán Golding és Neill filozófiájának különbségeit elemzi.

A harmadik A. S. Neill két gyerekkönyvére reflektálva azt vizsgálja, hogy vajon az erőszakos könyvek oda vezetnek-e, hogy a gyerekek erőszakosak lesznek.

A negyedik, utolsó tanulmány egy magyar gimnáziumban Summerhillről tartott előadásom szövegét és a beszélgetés után felmerült kérdésekre adott válaszaimat tartalmazza.

A kötetet rövid utószó zárja, amelyben a Summerhill-alapító Alexander Neillt védem meg attól a vádtól, hogy elhanyagolja a gyerekeket. Valójában arról van szó, hogy felismeri: a gyerekekben több bölcsesség van, mint gondoljuk, de ez a bölcsesség csak akkor tud megnyilatkozni, ha a felnőttek barátságos, elfogadó környezettel veszik körül őket, és nem igyekeznek felettük hatalmaskodni.

Akit gondolataim megragadtak és hozzáfér az internethez,

elolvashatja további írásaimat a . hu című honlapomon.

2009, Guntramsdorf, Ausztria

Kapcsolódó oldalak

- Bemutatókozás 2021
- Fóti Péter: Utmutató rebellis tanároknak – Saxum kiadó
2010